Genealogica

afdeling Flevoland

Nederlandse Genealogische Vereniging

42e jaargang	Nr. 3	Oktober 2026

Agenda

Lezingen

In Batavialand op zaterdagmiddag van 14.00 – 16.30 uur in de Ontginningszaal.

DATUM	ONDERWERP	SPREKER
17-10-2026	Van het zaad van Karbaat naar de onbekende soldaat	Robert Philippo
14-11-2026	Onderzoek in het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR)	Otto Kuipers
20-02-2027	AI en Genealogie	Karel Spee
20-03-2027	DNA en Familie-onderzoek	Annemieke van der Vegt
19-06-2027	Koloniën van Weldadigheid	Wil Schackman
18-09-2027	Surinaamse Genealogie	Nolda Burgos

De lezing van Robert Philippo was eerder gepland op 6 juni jl., maar is toen door ziekte van de spreker niet doorgegaan.

Excursie

Op 29 oktober is een excursie gepland naar Nationaal Monument Oranjehotel in Scheveningen. Het Oranjehotel was tijdens de 2-de Wereldoorlog de bijnaam voor de Scheveningse gevangenis. Sinds 2019 is het een herinneringscentrum én museum. Ruim 25.000 mensen zaten hier tussen 1940 en 1945 opgesloten voor verhoor en berechting. Opgepakt voor handelingen die de Duitse bezetter als overtreding zag. Verzetsmensen, maar ook Joden, communisten, Jehova's getuigen en zwarthandelaren. Al in de oorlog werd de gevangenis het 'Oranjehotel' genoemd. Als een ode aan de verzetsmensen die hier vastzaten. Voor velen van hen was het Oranjehotel het beginpunt van jarenlange opsluiting in verschillende Duitse gevangenissen en concentratiekampen. Voor ruim 250 gevangenen was dit het eindpunt. Zij werden gefusilleerd op de nabijgelegen Waalsdorpervlakte.

Zie het persbericht verder in deze editie.

Vooroudersspreekuren

Almere Centrum, De Nieuwe Bibliotheek
In Het Nieuwe Leerplein op de 2-de verdieping
1e zaterdag van de maand , van 11 tot 15 uur

Lelystad, Studiecentrum Museum Batavialand
1-ste zaterdag van de maand, van 11 tot 15 uur

Dronten, FlevoMeer Bibliotheek
In de **ONEVEN** maanden
1e zaterdag van de maand van 10 tot 12 uur

Swifterbant, FlevoMeer Bibliotheek
In de **EVEN** maanden
1e zaterdag van de maand van 10 tot 12 uur

Emmeloord, FlevoMeer Bibliotheek
2e zaterdag van de maand, van 10 tot 12 uur

Zeewolde, FlevoMeer Bibliotheek
2e zaterdag van de maand, van 11 tot 13 uur

Kampen, Stadskazerne. (i.s.m. Historische Vereniging Jan van Arkel)
1e zaterdag van de maand van 10 tot 12 uur

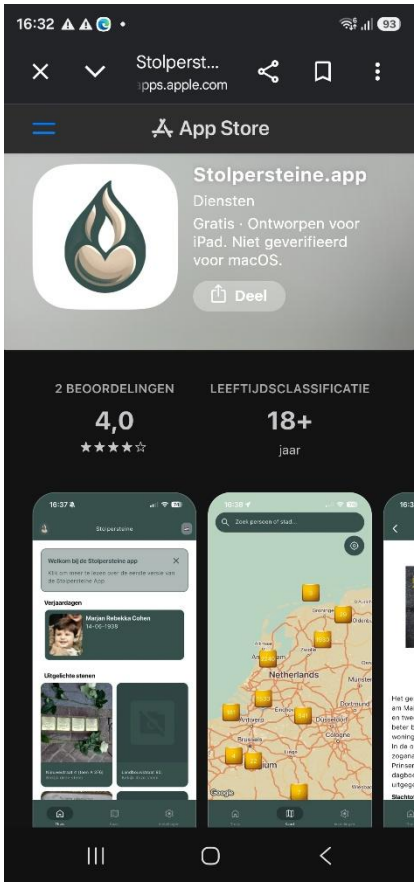
Woord vooraf van de voorzitter

Wat een fijne lezing van Ann Huitzing 19 september jl. over het Stolpersteine project in Amsterdam, waarbij zij lange tijd vrijwilliger is geweest. Tegelijk gaf ze ons achtergrondinformatie over het ontstaan en de verbreiding van het project over West-Europa. Gunter Demnig die aan de basis stond van dit initiatief had in 1992 bij de plaatsing van de eerste steen in Keulen niet kunnen bevroeden dat hij zoveel navolging zou krijgen. Inmiddels zijn er alleen al in Amsterdam bijvoorbeeld 4.500 stenen geplaatst.

Het project Stolpersteine is bedoeld om de herinneringen aan slachtoffers van de Holocaust levend te houden. Dat wordt gedaan door zorgvuldig met de hand gemaakte struikelsteentjes een plek te geven in het straatbeeld zodat u ze bij een wandeling door dorp of stad niet kunt missen. Ann noemde zichzelf een verhalenverteller en gaf aan dat het verspreiden van de persoonlijke verhalen van de omgekomenen van de Tweede Wereldoorlog een wezenlijk onderdeel is van het project: opdat wij hun niet zullen vergeten.

'Samen maak je het verhaal' is de slogan waarmee het Digitaal Joods Monument online is ontstaan: https://www.joodsmonument.nl/. Als NGV landelijk zouden wij een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan dit monument door onze leden bij alle bijeenkomsten op te roepen om verhalen over Joodse oorlogsslachtoffers te publiceren via deze website. Zo geven wij ze een gezicht. Bij deze dus mijn oproep aan u om hier alert op te zijn.

Tegelijk kunnen we als NGV ook hulp bieden bij Stolpersteine-projecten door onze onderzoekskwaliteiten en archiefervaring in te zetten bij het opsporen van nazaten van omgekomenen. Eenmaal gevonden, kunnen zij op de hoogte worden gebracht van de plaatsing van de stenen en daarbij uitgenodigd worden. Familieleden die elkaar uit het oog waren verloren zijn bij deze gelegenheden soms weer bij elkaar gebracht. Wat een mooi nevenresultaat van een project! Dus als u in de regionale pers hoort van een Stolpersteine project in uw geboorteplaats, attendeer andere genealogen daarop en doe vooral mee om het vrijwilligerswerk te ondersteunen.

Je kunt ook voor je telefoon en tablet een app downloaden, waarop je kunt zien waar Stolpersteine liggen en welke namen daarbij horen. Link naar de app : https://stolpersteine.app/app/

Willy van der Most

Verklaringen in de zaak van Mattje van Doeveren tegen haar werkgever Samuel Saportas en de vader van haar kind. Een toevalvondst in het notarieel archief van Amsterdam

Zoekend in WieWasWie.nl naar een nazaat van mijn voorouders, Marretje Moolhuizen, vond ik een notariële akte[1], opgemaakt in Amsterdam 12 september 1793 door openbaar notaris mr. Dirk Willem van Brugghen. Genoemd in de akte worden de Portugese jood Samuel Saportas, effectenmakelaar op de Fluwelen Burgwal bij het Oudezijds Heren Logement, Mattje van Doeveren, een werkmeid die diende bij een meneer Nuñes op de Amstel bij de Magere Brug, en twee vrouwen, Catharina Hanssen-Weeber en Marretje Kraamer-Moolhuizen. Beide laatstgenoemde vrouwen woonden elk met hun gezin in een kelderwoning in de Utrechtse Dwarsstraat. De kelderwoning met vaak één toegang en venster aan de straatzijde, meestal tussen de fundering van een woon- of pakhuis, huisvestte eind achttiende eeuw een werkmangezin met gemiddeld zo'n vijf kinderen. Dit was ook het geval bij de gezinnen Hanssen-Weeber en Kraamer-Moolhuizen.[2] Het Heren Logement was een chique herberg voor voorname, vaak adellijke, gasten uit binnen-en buitenland aan de Grimburgwal in Amsterdam. Samuel Saportas was in 1763 getrouwd met Sara Cohen Caminha. Zij doopten hun kinderen Jacob, Esther en Rachel bij de Portugees-Israëlitische Kerk te Amsterdam. Dochter Esther overleed op jonge leeftijd. Met zijn broer David komt Samuel sinds 1784 veelvuldig voor in de registers van de wisselbank; zij hadden samen de firma 'Samuel en David Saportas', bezaten verscheidene huizen en hielden kantoor in Amsterdam in 'De Kameel' een pand aan de latere Voorburgwal nr. 241.[3]

De gevonden Marretje Moolhuizen was niet de door mij gezochte persoon. Waarschijnlijk was zij een tante daarvan. Maar mijn interesse om de akte toch te gaan lezen werd gewekt door de opmerking op WieWasWie.nl dat het in de akte zou gaan om een verkrachting van een dienstmeid met medeweten van haar baas, een daaropvolgende zwangerschap en de mededeling dat de rekening van de besteding van het kind niet meer kon worden betaald. Hoe zat dat? De akte is overigens een attestatie, wat inhoudt dat de notaris de getuigenis en verklaring vastlegde van de drie vrouwen; zij worden in het stuk steeds opgevoerd als eerste, tweede en derde getuige. En hoewel de leeftijd van de drie vrouwen niet wordt genoemd, zijn zij volgens de notaris alle drie van 'genoegzame' ouderdom om hun getuigenis betrouwbaar te vinden en dient hun verklaring voor de zuivere waarheid te worden genomen.

In de hele akte wordt de verwekker van het kind niet bij naam genoemd. Steeds wordt gesproken van 'de heer', 'de voornoemde heer' etc. Waarschijnlijk kenden Mattje, Catharina en Marretje zijn naam niet. Zij hadden van doen met Samuel Saportas, de werkgever van Mattje, die optrad als bemiddelaar en spreekbuis van de man, en de betalingen voor hem deed. De vermelding in de akte van de nabijheid van het huis van Saportas en het Oudezijds Heren Logement wekt de indruk dat de vader van het kind een gast van dat logement zou kunnen zijn geweest. In elk geval was het iemand uit het netwerk van Saportas

[1] Stadsarchief Amsterdam, Notariële archieven Amsterdam, Archief 5075, Reg. nr. 18360, akte (attestatie) 30440: 12 september 1793.

[2] Zie over de woningen en gezinsgrootte bijv. Auke van der Woud, *Koninkrijk vol sloppen. Achterbuurten en vuil in de negentiende eeuw* (Amsterdam 2010). Hoewel hij in zijn studie vooral de negentiende eeuw bespreekt zal de situatie in van het laatste decennium van de achttiende eeuw niet veel afwijken van hetgeen hij over het begin van de negentiende eeuw zegt.

[3] I. H. van Eeghen, 'Jacob Willem van den Biesen en Abraham Jacob Saportas', *Amstelodamum* 54 (1967) nr. 2 (februari) p. 25-29, aldaar p. 27.

dat zich vanwege zijn bankierswerkzaamheden uitstrekte over Nederland, vooral Amsterdam en Middelburg, en Engeland met name Londen (Londen en Middelburg zijnde de herkomstplaatsen van zijn opa en oma van vaderskant: Abraham Saportas en Rebecca de Medina Lobo).[4]

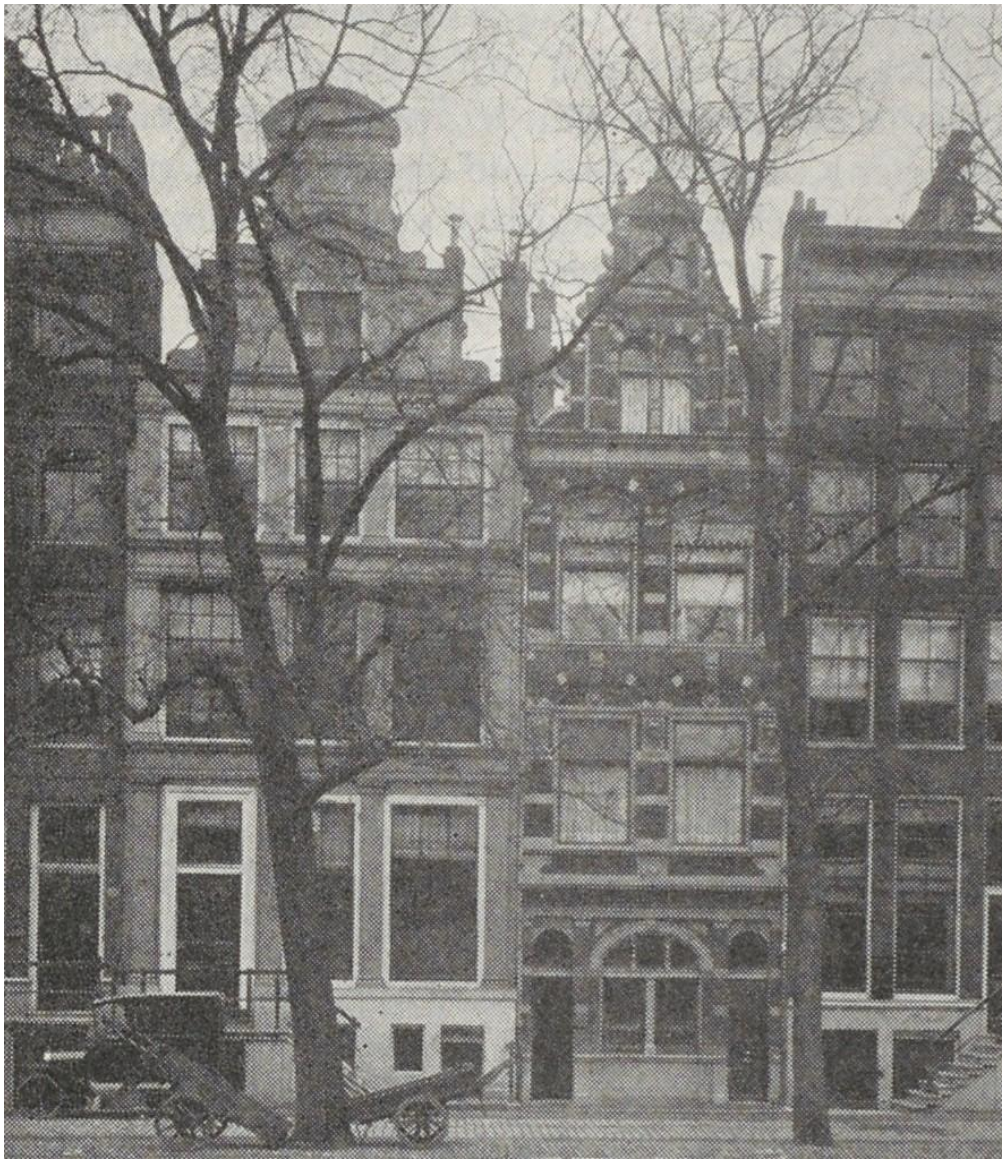

Voorbeeld van een Amsterdamse kelderwoning

Mattje van Doeveren verklaarde dat zij ongeveer twee en een half jaar geleden, toen zij als dienstmeid woonde bij makelaar Samuel Saportas, tijdens het eten met de andere bedienden in de keuken van de woning, benaderd werd door een man, ook inwonend, die haar zei dat zij van Saportas naar een woning aan de Garnalenmarkt moest komen omdat hij haar daar moest spreken. Op haar vraag waar het over ging kreeg zij geen antwoord, behalve dat het dringend zou zijn dat zij Saportas daar zou spreken. Drie dagen na 'deze order' en het herhaaldelijk aandringen van de man, ging Mattje naar het huis aan de Garnalenmarkt en trof daar twee vrouwen en een man aan die zij voor 'burgerlieden' aanzag. Kort daarna arriveerde Saportas, waarna de twee vrouwen uit de kamer vertrokken. Vervolgens werd Mattje aangerand door de man met de bedoeling om haar te verkrachten. Zij zei daarom: "Wat zal dit nu worden als ik eens zwanger wierd." Hij antwoordde daarop: "Dat is maar malligheid, dit gebeurt wel meer [in de] wereld en ik zal u een goed leven bezorgen als er iets van komt." Hierop hadden zij gemeenschap. Mattje verklaarde verder dat dit in de winter was gebeurd en dat zij in de daaropvolgende zomer met Saportas en zijn huishouding naar zijn buiten bij Haarlem was gegaan. Op een zondagmiddag, uit de kerk komend, was zij de man weer tegengekomen en had hij haar gevraagd om in een herberg in Haarlem een kop koffie te gaan drinken. Daar hadden zij weer gemeenschap en twee maanden later had Mattje gemerkt dat zij zwanger was. Daarna hadden zij zelfs nog verschillende keren gemeenschap gehad. Volgens

[4] A.B. van der Vries, '[Rubriek Vragenbus: Antwoord Saportas], *Amstelodamum* 11 (1924) p. 38-39 aldaar p. 38.

Mattje was afgesproken dat zij met Allerheiligen van datzelfde jaar zou verhuizen en dat de man een 'slaapstede' voor haar zou zoeken en haar kostgeld zou betalen.

Oudezijds Voorburgwal 239 en 241 met woonhuis en kantoor van Samuel Saportas.
(Bew. Foto: Amstelodamum 54 (1967) nr. 2 (februari) p. 27).

De verklaringen van Mattje, Catharina en Marretje

Mattje kreeg vervolgens op 3 april van het jaar daarop een zoon. Haar werkgever Saportas drong er daarna herhaaldelijk bij haar op aan om het kind te vondeling te leggen. Omdat Mattje dat niet wilde, is het jongetje uitbesteed bij 'zekere lieden' in de Korte Leidsedwarsstraat voor fl. 9,- per maand. Mattje betaalde dit van de fl. 150,- die zij zo'n zes weken na haar bevalling had gekregen met de mededeling dat zij en haar kind daar een jaar van moesten kunnen rondkomen. Er was haar ook beloofd dat zij na dit jaar maandelijks een bedrag zou krijgen. Zij moest daarvoor een briefje tekenen en had een kruisje gezet omdat zij niet kon schrijven.

Mattje had inmiddels, zo'n vijf maanden geleden, haar kind uitbesteed aan Catharina Hanssen-Weeber voor fl. 7,- per maand. Drie maanden had zij betaald, over twee maanden was zij het geld nog schuldig. Zij kon haar schuld niet betalen omdat zij na de fl. 150,- slechts eenmaal fl. 30,- en drie of vier keer nog

fl. 3,- had gekregen. De man in kwestie zou haar niets meer hebben gegeven omdat zij weigerde haar kind te verlaten.

Catharina Hanssen onderschreef het verhaal van Mattje van Doeveren met haar verklaring dat het kind eind april bij haar was besteed voor fl. 7,- per maand en dat zij voor drie maanden geld had ontvangen. Van Mattje had zij gehoord dat zij geen geld meer had ontvangen en onmachtig was om te betalen. Mattje had haar zelfs gevraagd om het geld rechtstreeks te vorderen bij Saportas (die het aanspreekpunt was voor de man). Dit had Catharina zo'n zes, zeven weken geleden gedaan en zij had tegelijk ook gevraagd wat met het kind te doen. Saportas had haar laten weten dat de man niets meer wilde betalen en met kind noch moeder iets te maken wilde hebben. Marretje Kraamer was meegegaan met Catharina naar Saportas maar was niet bij het gesprek geweest; zij had in de keuken gewacht. Na het gesprek waren de vrouwen onverrichter zake naar huis (hun kelder) gegaan. Daar troffen zij een man die hun zei een neef te zijn van Saportas en bij hem op kantoor werkzaam te zijn. Hij opperde fl. 3,- per maand te betalen voor het onderhoud van het kind. De moeder moest dan de overige fl. 4,- per maand betalen. Catharina Hanssen ging hier niet mee akkoord. Een paar dagen later kwam deze 'neef' van Saportas weer op bezoek en stelde toen als eindbod voor om fl. 4,- per maand te betalen.

De opgetekende getuigenissen zijn vastgelegd om reden van waarheidsvinding en evt. ter verder onderzoek van de zaak, in opdracht van de toenmalige hoofdschout (hoofdofficier van justitie van de stad Amsterdam), mr. David Willem Elias. Andere stukken over deze kwestie zijn echter niet aangetroffen, maar wellicht is de zaak ook tot stilstand gekomen vanwege het overlijden van Saportas; hij werd in Amsterdam begraven op 8 oktober 1793.[5] En dat is jammer, want verdere stukken hadden misschien antwoord kunnen geven op de vraag naar de identiteit van de verwekker en de verdere levensloop van de jongen die op 3 april 1792 te Amsterdam is geboren. Hij zou immers maar zo uw voorouder kunnen zijn.

Willy van der Most

[5] In 'Nogmaals de familie Saportas', *Amstelodamum* 54 (1967) nr. 8 (oktober) p. 180 vermeldde dr. I. H. van Eeghen, toen redactrice van *Amstelodamum* en chartermeester van het gemeentearchief Amsterdam, dat historicus dr. W.M.M. Zappey ervan uitging dat de verklaring van de vrouwen gericht was tegen Samuel Saportas als verwekker van het natuurlijke kind. Dit heb ik als zodanig niet uit de akte op kunnen maken. En ik word daarin gesteund door de redacteur van het Stadsarchief Amsterdam die in de opmerking bij de akte van 1793 schrijft: "Verkrachting van dienstmeid met medeweten baas".

Cursus Stamboomonderzoek voor Beginners

Beginner? Of toch al jaren bezig? Deze cursus kan ook ú verrassen!

De naam zegt het al: ***Cursus Stamboomonderzoek voor Beginners*.** Misschien denkt u als ervaren NGV-lid daarom meteen: *Die cursus is niet voor mij, ik doe al jaren onderzoek.*

Maar juist dan nodigen we u van harte uit om nog eens naar het programma te kijken.

Stamboomonderzoek verandert voortdurend. Er komen nieuwe digitale bronnen beschikbaar, websites krijgen nieuwe zoekmogelijkheden en ook computerprogramma's ontwikkelen zich verder. Misschien werkt u al jaren op een manier die prima bevalt, maar ontdekt u tijdens deze cursus nét die bron, zoekmethode of handige mogelijkheid die uw eigen onderzoek weer een stap verder brengt.

En er is nog een goede reden om mee te doen: **ontmoet andere onderzoekers.**

Onze beginners brengen hun eigen familienamen, plaatsen, vragen en vastgelopen onderzoek mee. Misschien blijkt iemand onderzoek te doen in precies dezelfde plaats of streek als u. Misschien kent een andere deelnemer een bron waar u nog nooit van gehoord heeft. En andersom kunt u met uw ervaring juist een beginnende onderzoeker op weg helpen. **Zo leren we van de docent én vooral ook van elkaar.**

Wat komt er aan bod?

In zes lessen nemen onze ervaren docenten u mee langs de belangrijkste onderdelen van goed stamboomonderzoek. Voor echte beginners vormt de cursus een stevige basis. Voor leden die al langer onderzoek doen, is het een mooie gelegenheid om kennis op te frissen, nieuwe ontwikkelingen te ontdekken en de eigen werkwijze eens tegen het licht te houden.

Lesprogramma

Les 1 – 13 oktober 2026 - De start van het onderzoek

Les 2 – 20 oktober 2026 - Computerprogramma's

Les 3 – 27 oktober 2026 - Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister

Les 4 – 10 november 2026 - Doop-, Trouw- en Begraafboeken en Lidmatenregisters

Les 5 – 17 november 2026 - Zoeken op internet

Les 6 – 24 november 2026 - Oud Schrift

Praktische informatie

De cursus wordt gegeven op **dinsdagavond van 19.30 tot 21.30 uur in De Nieuwe Bibliotheek aan het Stadhuisplein in Almere Centrum.**

De kosten bedragen **€ 35 voor NGV-leden.** U ontvangt hiervoor ook een uitgebreide cursusmap met veel voorbeelden.

We houden de groep bewust klein: er is plaats voor maximaal 15 deelnemers.

Dus… bent u eigenlijk geen beginner meer? Laat u dan vooral niet tegenhouden door de naam van de cursus. Zie het als zes avonden om uw kennis op te frissen, nieuwe mogelijkheden te ontdekken, andere onderzoekers te ontmoeten én uw eigen ervaring te delen.

Want bij stamboomonderzoek geldt misschien wel meer dan bij welk vakgebied ook: **Je bent nooit uitgeleerd – en samen kom je vaak verder dan alleen.**

Nodig iemand uit!

Kent u iemand die regelmatig zegt: "Ik zou eigenlijk eens willen uitzoeken waar mijn familie vandaan komt"? Denk dan eens aan een familielid, vriend, buur, collega of kennis en nodig hem of haar uit om deel te nemen aan deze cursus.

Misschien is úw enthousiasme voor stamboomonderzoek wel precies het zetje dat iemand nodig heeft om te beginnen. En hoe leuk is het om samen aan de slag te gaan, ervaringen uit te wisselen en elkaar te helpen bij de eerste ontdekkingen?

Dus: vertel het verder en neem gerust iemand mee!

Aanmelden

Aanmelden kan via **evenementen-fle@ngv.nl.**

U kunt ook contact opnemen met *Arjan Meijer,* coördinator workshops en cursussen van de Afdeling Flevoland, via 06-53781982.

Doe mee, deel uw ervaring en ontdek wat er óók voor uw eigen onderzoek nog te leren valt.

Excursie naar het Oranjehotel in Scheveningen op 29-10-2026

Het Oranjehotel was tijdens de 2-de Wereldoorlog de bijnaam voor de Scheveningse gevangenis. Sinds 2019 is het een herinneringscentrum én museum.

Ruim 25.000 mensen zaten hier tussen 1940 en 1945 opgesloten voor verhoor en berechting. Opgepakt voor handelingen die de Duitse bezetter als overtreding zag. Verzetsmensen, maar ook Joden, communisten, Jehova's getuigen en zwarthandelaren. Al in de oorlog werd de gevangenis het 'Oranjehotel' genoemd. Als een ode aan de verzetsmensen die hier vastzaten.

Bekende en onbekende gevangenen. Onder de gevangenen zaten bekende mensen, zoals de 'Soldaat van Oranje' Erik Hazelhoff Roelfzema, Rudolph Cleveringa, Titus Brandsma, George Maduro, Pim Boellaard, Corrie ten Boom, Trix Terwindt, Anton de Kom, Simon Vestdijk, Henri Pieck en Heinz Polzer (Drs. P).

Voor velen van hen was het Oranjehotel het beginpunt van jarenlange opsluiting in verschillende Duitse gevangenissen en concentratiekampen. Voor ruim 250 gevangenen was dit het eindpunt. Zij werden gefusilleerd op de nabijgelegen Waalsdorpervlakte.

Wat is er te zien in het Oranjehotel? .

In de voormalige Dienstvertrekken is er een vaste tentoonstelling over het gevangenisleven en gevangenissysteem, maar ook over de bezetting, het verzet en de ontwrichting binnen families. Welke keuzes maken mensen op het moment dat rechteloosheid, onderdrukking en vervolging de samenleving in hun greep hebben?

Een animatiefilm brengt het dagelijks leven in beeld en laat 24 uur in het Oranjehotel zien. Indrukwekkende verhalen van gevangenen worden geïllustreerd aan de hand van documenten, foto's, interviews, films en objecten. In een (gratis) audiotour hoor je bovendien persoonlijke verhalen, gebaseerd op brieven, dagboeken en memoires.

Tentoonstelling 'In de schaduw van de bevrijding. Gevangenis Scheveningen 1945-1950'.

Gevangenis Scheveningen 1945-1950 werpt licht op een onderbelichte en ongemakkelijke periode in de Nederlandse naoorlogse geschiedenis: de internering en berechting van (vermeende) collaborateurs in de eerste jaren na de bevrijding.

Aan de hand van persoonlijke verhalen, schetsen we een breed beeld van de verschillende mensen die na de oorlog vastzaten in de Scheveningse strafgevangenis. Wie zijn deze gevangenen, en waarom zitten ze vast? Wat waren hun beweegredenen, en wat betekent daderschap eigenlijk? Ook de ervaringen van de geïnterneerden en het dagelijks leven in de kampen worden zichtbaar aan de hand van persoonlijke verhalen, objecten en afbeeldingen.

Ten slotte slaat de tentoonstelling ook een brug naar het heden. De tentoonstelling laat zien hoe de geschiedenis van collaboratie nog altijd doorwerkt in families en in het publieke debat.

Digitaal Namenregister Oranjehotel.

Het is een veel gestelde vraag: wie zaten er gevangen in het Oranjehotel? Helaas bestaat er geen volledige lijst waarop alle gevangenen staan. De gevangenisadministratie is vlak voor de bevrijding gedeeltelijk door de Duitse bezetter vernietigd. Door het koppelen van verschillende bestanden proberen we zoveel mogelijk namen van gevangenen uit het Oranjehotel in één centrale database te verzamelen. Het gaat daarbij uitsluitend om een overzicht van mensen die hier tussen 1940-1945 gevangen zaten, de periode waarin de Scheveningse gevangenis in handen van de Duitse bezetter was. Momenteel bestaat het Digitale Namenregister uit ruim 7.000 namen en gegevens van gevangenen.

We gaan op eigen gelegenheid naar Scheveningen. Deelnemers kunnen zelf kiezen of met openbaar vervoer of met eigen vervoer. Parkeren kan op Parking Strand aan de Zwolsestraat.

Om de deelnemers uit Lelystad en omgeving de mogelijkheid te geven om buiten de spits met korting te kunnen reizen, hebben we de ontvangst in het Oranjehotel gesteld op 11.30 uur.

Wij worden om 11.30 uur ontvangen met koffie, thee en een gevulde koek of sprits.

Er is een gezamenlijke lunch geregeld en de kosten daarvan zijn € 22.00. Je krijgt daarvoor een kop tomatensoep en 2 broodjes met kaas of vleeswaren per persoon en een kopje koffie/thee en een gevulde koek of sprits bij binnenkomst.

Wij verzoeken je vriendelijk om de kosten van de lunch vóór 22 oktober a.s. over te maken op bankrekening ***NL73 INGB 0589 6198 02*** t.n.v. Nederlandse Genealogische Vereniging in Bunnik onder vermelding van : ***FLE excursie Oranjehotel 29 oktober 2026*.**

Inschrijven voor deze excursie kan t/m ***vóór 22 oktober*** via mailadres: ***lezingen-fle@ngv.nl*** .

De inschrijving is definitief als ook het geld van de lunch is ontvangen. Dieetwensen moeten bij opgave worden aangegeven.

Wij zijn van mening een goed alternatief te bieden voor de eerder afgezegde excursie en we hopen op een royaal aantal inschrijvingen.

Namens het bestuur van de afdeling Flevoland,

Adriaan van den Berg,

Coördinator Lezingen en Excursies.

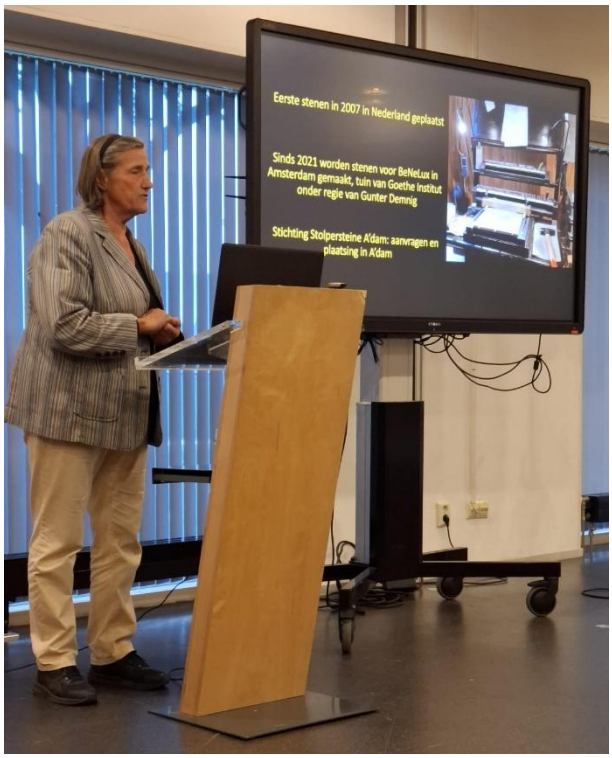
Lezing Stolpersteine door An Huitzing

Op zaterdag 19 september j.l. kwam An Huitzing een lezing verzorgen over "Stolpersteine", ook wel bekend als struikelstenen. Deze stenen zijn bedacht door de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Deze stenen zijn van beton , 10 x 10 cm, met een messing bovenplaat, waarin de namen, overlijdensplaats en overlijdensdatum geslagen worden. Deze "Stolpersteine" worden gelegd in het trottoir voor de woonhuizen van mensen, die door de nazi's verdreven zijn tussen 1942 en 1945. Het gaat dan voornamelijk om Joden, politieke gevangenen, homoseksuelen, Sinti en Roma en Jehova's getuigen.

Gunter Demnig bij het voormalige Centraal Israëlitisch Weeshuis in Utrecht op 8 april 2010. (Bron: Wikipedia)

An Huitzing heeft antropologie gestudeerd aan de VU in Amsterdam en is nu werkzaam als zelfstandig historisch onderzoeker en schrijver. Ook is zij al jaren als vrijwilliger actief voor de stichting Stolpersteine Amsterdam. Haar doel van de lezing is het benadrukken van de betekenis van Stolpersteine door uitgebreid onderzoek naar de geschiedenis van de betroffen personen en wat dit betekent voor hun nabestaanden.

Op 16 december 1992, 50 jaar na het eerste bevel tot deportatie van Heinrich Himmel, werd de eerste Stolperstein gelegd voor het Stadhuis in Keuken met op de messing bovenkant de eerste tekstregels van het bevel. In de beginperiode werden alle stenen persoonlijk door Gunter Demnig gemaakt. Maar naarmate er meer publiciteit kwam voor dit project wordt hij bijgestaan door enkele bevriende beeldhouwers en ontwerpers. Omdat de aanvraag in Nederland zo groot was, is besloten in 2021 een eigen werkplaats in te richten in de tuin van het Goethe-Institut aan de Herengracht. In 3 jaar tijd werden hier meer dan 3000 stenen geproduceerd en nog steeds is de wachtlijst enkele honderden aanvragen lang. In de ruim 30 jaar dat dit project duurt zijn er ruim 120.000 stenen gelegd in 2597 gemeenten in 34 Europese landen.

Belangrijk onderdeel van de lezing was het verhaal over Het Digitaal Joods Monument. Een website waar alle gelegde stenen terug te vinden. Een online monument voor ruim 109.000 Nederlandse Joden, Roma en Sinti die om hun achtergrond werden vervolgd en afgevoerd werden naar de vernietigingskampen en de oorlog niet overleefd hebben. Zie voor meer info : https://www.joodsmonument.nl/nl/. De doelstelling van deze site is de slachtoffers uit de anonimiteit halen, door elk van hen in beeld te brengen, met alles wat er over hen bekend is.

Een zeer interessante lezing. An Huitzing wist deze materie op een open en heldere manier voor het voetlicht te brengen. Dank daarvoor.

Piet Peeters.

Herberg De Spaansche Vloot in ’s-Gravenzande – deel 4

Jacob Jansz. Coenen – een kleine crimineel opgepakt en veroordeeld vervolg van Genealogica nr. 2 mei 2026.

Wij vervolgen ons verhaal met de kleine crimineel Jacob Jansz. Coenen, die 10 jaar nadat hij in 1734 uit de gevangenis van het Raadhuis van ’s-Gravenzande wist te ontsnappen, voor de tweede keer werd opgepakt. In 1734 was Jacob Jansz. Coenen voor een periode van 25 jaar verbannen uit Holland, Zeeland en Friesland, met de bepaling dat hij gedurende deze tijd niet mocht terugkeren, op straffe van zwaardere sancties. Desondanks zwierf Jacob Jansz. in de tussenliggende jaren rond in het Westland, waarbij hij zich diverse malen in de omgeving van ’s-Gravenzande en Zandambacht had gewaagd. In deze periode maakte hij zich schuldig aan geweldpleging, landloperij en kleine diefstallen zonder dat hij werd opgepakt. Begin 1744 had de inmiddels 50 jarige Jacob Jansz. meerdere keren ingebroken. De maat was nu vol. De bajuw van ’s-Gravenzande, Mr. Johan Meinertzhagen, besloot eindelijk dat het maar eens afgelopen moest zijn.

De baljuw pakte het grondig aan. In het onderzoek naar de misdaden van Jacob Jansz. Coenen en de vele diefstallen die er in de omgeving hadden plaatsgevonden ondervroeg de hij veel inwoners. Zo werden onder andere de volgende twaalf personen gehoord.

Abraham Huijge verklaarde “dat voor omtrent drie weeken, des ’s nagts uijt seker los geslooten schuurtje agter sijn huijs is weggehaelt een kopre kookkeetel, een handdoek, een ander doekje en een strik van een soute vis, sonder dat hij getuijge eenigsints weet of hooren seggen heeft, wie de voorseijde goederen gestoolen soude hebben”.

Jan van Milligen verklaarde “dat op den 2e Februarij laastledene ’s nags van sijn getuijgens werff uijt een potte kas zijn weggehaalt dertien geschilderde aarde bordetjes sonder meer, dag dat hij getuijge geensins weet nog hooren seggen heeft, wie deselve gestoolen soude hebben”.

Marija van Noorderduijn, weduwe van Arij Bregman, verklaarde “dat in de maand September 1743 uijt haar schuurtje aan den agterweegen zijn gestoolen 2 bundels vlas, dog dat sij geensints weet nog hooren seggen heeft, wie deselve gestoolen heeft”.

Steven Meijer verklaarde “dat voor omtrent drie weeken, des nagts uijt sijn agterschuurtje door een van ijserdraad gevlogte raamtje, dat doorgesneden was, zijn weggenoomen twee manshemden sonder meer, dog dat hij getuijge geensins weet nog hooren seggen heeft, wie deselve gestoolen soude hebben”.

Sier van Kralingen verklaarde “dat omtrent vier weeken geleeden, des nagts uijt sijn getuijgens boes [= (achter)deel van een koeienstal] zijn gestoolen drie hennen. Dat hij getuijge ’s morgens een ladder heeft vinden staan aan ’t venster van de voorseijde boes, waarvan een hengeles was los gebrooken, en dat de beneden deur van de voorseijde boes van binnen open gedaan en open gelaten was, dog dat hij getuijge geensins weet nog hooren seggen heeft, wie de voorseijde hennen gestoolen soude hebben”.

Laurens Sigmond verklaarde “dat omtrent drie weeken geleeden ’s nagts, in sijn getuijgens boes een venster is opengebroken en uijt de voorseijde boes zijn gestoolen elf hennen en een neusdoek van 14 stuijvers. Dat hij getuijge ’s morgens de boesdeur ook wijt open staande gevonden heeft, dog dat hij getuijge geensins weet nog hooren seggen heeft, wie de voorseijde hennen en neusdoek gestoolen soude hebben”.

Engel van Rijt verklaarde "dat in de voorleden week waarschijnelijk 's nagts na den 21e februarij laastledene uijt een schuurtje, staande op sijn tuijn aan den agterweg, nadat alvorens een plank of twee van 't voorseijde schuurtje waaren afgebrooken, zijn gestoolen een handsaagje, een schaafje of vier, een hamer, 9 a 10 bijteltjes, dog dat hij getuijge geensins weet nog hooren seggen heeft, wie de voorseijde goederen gestoolen soude hebben".

Jan van Hees verklaarde "dat op den 21e September 1743 uijt sijn agterhuijsje, welkers deur maar met een klink geslooten was, zijn gestoolen linde goedt, een kopre teekeetel, een tabakdoos, eenige boeken, potten en panne en nog wat rommeling, sonder dat hij getuijge geensins weet nog hooren seggen heeft, wie de voorseijde goederen gestoolen soude hebben".

Geertje 't Hart verklaarde "dat omtrent 14 dagen geleeden van haar getuijgens werff is weggenoomen een koper keeteltje, staande op de pomp, sonder dat sij getuijge eengsins weet of hooren seggen heeft, wie het voorseijde keeteltje gestolen soude hebben".

Frans van der Post verklaarde "gesien te hebben dat in het huijsje daar Jacob Jansze Koenen laastgewoond heeft, een gat boven in het dak was gebrooken, en dat hij doormaals hooren seggen heeft, dat het bed in het voorseijde huijsje gebleeven, daar uijt weggehaalt was".

Dirk van der Wegte, wonende in Sandambagt, verklaarde "dat op sondag den 5e Januarij laastledene 's nagts of 's morgens onder de kerktijt uijt sijn boes of koestal gestolen zijn 14 koekaasen van omtrent 20 pond ider, mitsgaders vier kusslopen, een laken en een hemdrok van de knegt. Dat hij getuijge voormiddags uijt de kerk koomende, de voorseijde goederen eerst heeft gemist, dog niet weet hoe imant aldaar ingekoomen is, alsoo alle de deuren toegesloten gevonden heeft, en sijn vrouw en een knegt thuijs geweest sijn". Verder verklaarde hij "niet te weeten of te hebben hooren seggen wie de voorseijde goederen gestolen soude hebben".

En tenslotte Arij Pietersz. van Adrighem, inwonende knecht bij Willem van Kester, die verklaarde dat hij "op donderdag nag den 20e deser maand eenig rumoer van de hennen horende, is opgestaan en in de boes koomende, niets meer heeft gehoort, maar dat 's morgens is bevonden dat seven hennen met een haan waaren weggehaalt, waarschijnelijk door 't gat van het venster, daar de hennen door in de boes gaan. Verklarende verders niet te weeten of te hebben hooren seggen wie de voorseijde hennen gestolen soude hebben".

Geconfronteerd met de hierboven vermelde verklaringen ontkende Jacob Jansz. Coenen "expresselijk" dat hij alle die dieverijen of eenige van dien gedaan soude hebben".

Voordat de vierschaar (rechtbank) van schepenen van 's-Gravenzande een vonnis over Jacob Jansz. uitsprak werden eerst uitvoerig al de wandaden die Jacob Jansz. wel had bekend te hebben gepleegd, voorgelezen.

1. In een nacht in januari 1744 (de precieze datum is niet bekend) had Jacob Jansz. met geweld ingebroken op het terrein van Cornelis Noordam. Daar had hij van de onderdeur van de boes twee planken losgemaakt. Door de daardoor gemaakte opening in de deur stak hij zijn arm en zo was het hem gelukt om de grendel van de deur aan de binnenzijde te openen zodat hij binnen kon komen. Eenmaal binnen stal hij 12 of 13 duiven uit de duiventil die hij in een voor dat doel meegenomen groene reiszak verborg. Ook stal hij uit de boes twee paar kousen, een neusdoek, een droogdoek en een "comijnde" kaas. Deze kaas verborg hij in de hooiberg met het voornemen om deze later op te halen. De duiven verkocht hij aan Bart de hoederkoper in Den Haag voor 22 stuivers. De verstopte kaas kon hij bij een volgende bezoek aan de werf helaas niet meer terugvinden.

2. In de nacht van zaterdag 21 op zondag 22 februari 1744 brak Jacob Jansz. in op het terrein van Maarten van Rijn met het "voorneemen omme aldaer wat te steelen, indien 't mogelijk was, omdat hij Gevange niets hadde om van te leeven". Om in de boes te komen had hij enkele ruiten stukgeslagen. Eenmaal

binnen stal hij een schop, een spa, een korenzak en negen levende hennen die hij in de korenzak stopte. De volgende morgen verkocht hij de negen hennen op de Luizenmarkt (Voldersgracht) in Den Haag aan een smous (jood) voor zeven stuivers per stuk.

3. Op vrijdag 14 februari 1744 begaf Jacob Jansz. zich naar het huis van Abraham van Straalen met het voornemen daar wat te stelen, indien er gelegenheid toe was. Hij verstopte zich achter de hooiberg van Van Stralen en hield deze enige tijd in de gaten. Toen Van Stralen zijn paarden in de boes had gebracht en vervolgens naar zijn huis ging, waarschijnlijk om licht te halen, zag Jacob zijn kans schoon en sloop de boes binnen om vervolgens naar boven op de til te klimmen. Daar is hij vervolgens gaan slapen tot ongeveer een uur of drie s' nachts. Uit de boes stal hij onder andere een "bleek couleurde pije rok met rood vries[6] gevoerd". Deze rok droeg Jacob nota bene nog tijdens zijn verhoor! Verder stal hij een ijzeren heugel (een getande staaf waaraan een pot boven het vuur hangt), een koperen koffie keteltje, een broek en "eenige lorren". De heugel verkocht hij aan een uitdraagster (handelaar in gebruikte artikelen, zoals kleding en huisraad) achter de Nieuwe Kerk in Den Haag voor zes stuivers. De koperen ketel verkocht hij aan een andere uitdraagster voor twaalf stuivers. Abraham van Straalen verklaarde dat hij de volgende dag in "Den Haage agter de Nieuwe Kerk bij een uijtdraagster de voorseijde gestole ketel heeft sien staan, dewelke seijde dat die den selven morgen omtrent half agt uuren daar te koop geveijlt was door een manspersoon, omtrent 40 jaar oud, met blondagtig hair, aanhebbende een bleeke peije rok met rood vries gevoert, dog die verder aan haar onbekend was".

4. Nadat Jacob gevangen was genomen werden in zijn kleren enkele konijnenstrikken gevonden. Hij verklaarde hierover dat hij in de duinen met stropen twee konijnen had gevangen die hij voor twaalf stuivers had verkocht.

5. Omdat zijn kinderen geen eten hadden was Jacob in de zomer van 1743 op een nacht op pad gegaan om aardappelen te stelen van een veld aan de 's-Gravenzandse Weg bij Monster. Hij werd echter op heterdaad betrapt door de eigenaar en de buit werd hem afgenomen.

6. Toen de kinderen van Jacob in oktober 1743 door het armbestuur uit hun armoedig huisje waren gehaald was Jacob naar zijn dochtertje gegaan en had haar gevraagd of "er nog goed in het huijsje, daer zij gewoont hadden, gebleeven was?", waarop zij met "ja" antwoordde. Vervolgens brak Jacob nog diezelfde avond in het huisje in via een gat in het dak en stal een bed, een peluw (langwerpig (hoofd)kussen) en een oude deken. Hij verkocht deze spullen in Den Haag voor zeven gulden. Aan de koper had hij vertelt dat hij deze spullen uit armoede moest verkopen.

Op 12 mei 1744 werd door de vierschaar van schepenen van 's-Gravenzande het vonnis over Jacob Jansz. Coenen uitgesproken. De heren schepenen gaven hierbij aan dat zij het nodig vonden dat er een streng "exempel" (voorbeeld) moest worden gesteld. Het vonnis luidde: "condemneeren denselven mits deesen, gebragt te werden op een schavot ten dien einde voor het Steedehuijs alhier op te regten, en aldaer met de koorde te werden gestraft, dat er de doot na volgt, en voorts sijn Gevangens doode lighaem na buijten gevoert, en aldaer aen de galge gehangen te worden, omme door de lugt en de vogelen des hemels te werden verteert, en condemneeren den Gevangen in de kosten en misen van Justitie ter tauxatie en moderatie van Haer Edele Agtbaren". Dus: wurging op het schavot en daarna ophanging aan de galg op het galgenveld en betaling van de kosten van de rechtszaak.

Naar onze huidige maatstaven is dat natuurlijk een ongekend keiharde straf voor de gepleegde kruimeldiefstallen. De heren schepenen waren overigens ook van mening dat de straf te hard was. Het vonnis werd iets gewijzigd: "Ende hebben schepenen om redenen haar daartoe moveerende het Tweede lit van de vorenstaande condemnatie goet gevonden te roijeeren en gepermitteert dat des gevangens doode Lichaam op het Galegvelt sal mogen werden begraaven".

[6] Ook: fries, wollen stof.

Terug naar de herberg.

Wij vervolgens ons verhaal weer met herberg De Spaansche Vloot. Herbergier Pieter Sprockenburg heeft het vonnis dat werd uitgesproken over Jacob Jansz. Coenen niet meer meegemaakt. Hij was op 2 september 1742 kinderloos overleden. In zijn testament van 20 maart 1741 had Pieter Sprockenburg naast zijn vrouw (Neeltje Poot) ook zijn zuster Maria Sprockenburg, weduwe van Gerrit Duijndam en haar beide kinderen Pieter en Trijntje Gerrits Duijndam als erfgenamen aangewezen. De boedelinventaris werd negen dagen na de dood van Pieter Sprockenburg, op 11 september 1742 opgemaakt door Neeltje Poot „ten versoeke van de voornoemde Maria Sprockenburg, Pieter Duijndam en Jan van Staalduynen als in huwelijk hebbende Trijntje Duijndam". Op 27 november 1742 kwamen de erfgenamen bij Daniel van Rhijn, notaris te 's-Gravenhage, bijeen voor de verdeling van de boedel. Aan de notaris verklaarden zij gezamenlijk dat zij "tot conservatie van de vriendschap onder hen lieden te raden waren geworden in plaats van den voors Boedel te schiften, scheijden en verdeelen tselve te reguleeren bij wegen van uijtkoop soo als sij dan ook met den anderen waaren geaccordeert en verdraagen in maniere als volgt":

1. Neeltje Poot zag af van alle aanspraak op zeven morgen leenland, dat door Pieter Sprockenburg op 10 december 1735 voor de tijd van 25 jaar verhuurd was aan Leendert Boon tegen een jaarlijkse pacht van 170 gulden. Dit leenland kwam toe aan Pieter en Trijntje Duijndam.

2. Neeltje Poot zag af van het huis de Orange Boom te 's-Gravenzande. Dit kwam toe aan Pieter Duijndam.

3. Neeltje Poot bleef in het bezit van „alle de goederen en effecten soo roerende als onroerende actien crediten en uijtstaande schulden in den voors gemeenen Boedel". De weduwe bleef dus vooralsnog eigenaresse van De Spaansche Vloot.

Herbergierster onder curatele en opgesloten in inrichting

Als eenzame en ouder wordende, kinderloze weduwe zocht Neeltje troost en afleiding in de drank. Dit liep dusdanig uit de hand dat de schout en schepenen van 's-Gravenzande ingrepen en haar bij acte van 31 januari 1743 onder curatele plaatsten. Waarschijnlijk gebeurde dit op verzoek van naaste familieleden. Tot curatoren over Neeltje Poot en haar bezittingen werden aangewezen Gerrit van Donk, de secretaris van 's-Gravenzande en Pieter van der Eijk, wonende te Abtswoude bij Delft. De arme Neeltje werd geplaatst in het Blaauw Huijs te Schiedam, een inrichting voor „drankzuchtige en hoerachtige vrouwen".

Andries Maan, binnen regent van het Blaauwe Huijs, heeft haar naar zijn beste weten ongeveer twee jaar in zijn beheer verzorgd. Hij rekende elk kwartaal af met de curatoren. De verrekening voor bijvoorbeeld het eerste kwartaal van 1744 luidde:

"Betaalt aan Andries Maan binne Regent in het Blaauwe Huijs te Schiedam voor een vierde deel jaars kostgeld van Neeltje Poot en voor coffij en Tee, opmaken van mussen 4 ton Turff, wassen van wolle kleederen en nog eenig verschop, verscheenen den 30en April 1744 te samen f 43 : 11".

Het Blauwhuis waar Neeltje Poot was opgenomen betrof het voormalig uit 1571 stammende Pesthuis, gelegen aan de westzijde van het huidige Spinhuispad. Dit oorspronkelijke pesthuis werd vanaf december 1643 gebruikt "tot versekertheyt van de ghedebaucheerde personen" en "ter tuchtinge van ongebonden menschen". Het werd een verbeterhuis voor aan alcohol verslaafde en ontuchtige vrouwen (prostituees), waar vanaf 1654 ook 'onnosele' vrouwen tegen vergoeding van verpleegkosten geplaatst konden worden. De aanduiding "pesthuis" maakte toen snel plaats voor "Blauwhuis". Waar de aanduiding Blauwhuis vandaan komt of is afgeleid is niet bekend. Tot 1765 bleef het verbeterhuis gevestigd in het voormalige pesthuis. Het had zich toen ontwikkeld tot een tehuis waar vrouwen die geestelijk niet geheel normaal waren, zich konden (laten) inkopen. Omdat het oude gebouw steeds meer in verval raakte werd in 1764 begonnen met de bouw van een nieuw Blauwhuis aan de Lange Nieuwstraat, dat in september 1765 in gebruik werd genomen. Hier bleef de instelling gevestigd tot haar

opheffing in 1847, waarna het Blauwhuis voor zeer uiteenlopende doeleinden gebruikt werd, onder andere als kantongerecht, postkantoor, Stedelijk Gymnasium en hoofdvestiging van de Schiedamse muziekschool.

Nieuwe eigenaren – Pieter en Dirk Duijndam

Tijdens Neeltje Poot's verblijf in Schiedam verkochten de curatoren De Spaansche Vloot op een openbare veiling. Ze verklaarden ten overstaan van de schepenen Jan van Hees en Leendert 't Hart het volgende te hebben overgedragen aan en ten behoeve van Pieter Duijndam: "Een huis met dubbel erf, paardenstal, koeschuur, kolfbaan en tuin, gezamenlijk behorende tot de herberg genaamd 'De Spaanse Vloot'." In de koopvoorwaarden staat hierover: "Op den 26en februari 1743 ten principalen opgehangen op ses Duijsendt gulden. Afgeslagen tot vier Duijsend Twee honderd en vijftig guldens en is daar voor gemijnt bij monsr. Reijnier van Kempen meester Timmerman in shage, voor hem of sijn Principaal binnen driemaal vier en twintig uuren te nimineeren en heeft sig aanstonts als koper gedeclareert Pieter Duijndam wonende alhier, hebbende sig tot Borgen gestelt Jan van Staalduijnen en Arent Griffijn, deesen ondertekend hebbende".

Pieter Duijndam, geboren in 1716, was de zoon van de zuster van Pieter Sprockenburg, Maria Sprockenburg en Gerrit Duijndam. Hij betaalde 2.250 gulden in contanten en gaf een schuldbekentenis af tot een bedrag van 2.000 gulden. Pieter Duijndam trouwde in rond 1743 met Catharina Meijer en vol goede moed betrok hij met zijn jonge vrouw de Spaansche Vloot in de hoop en misschien ook in de verwachting er vele jaren te kunnen wonen en werken. Hun huwelijk werd in oktober 1744 gezegend met de geboorte van een zoontje Gerrit. Echter, al in 1745 overleed de jonge man en vader, nog geen 30 jaar oud. Catharina Meijer wist in haar droevige omstandigheden niets beters te doen dan de zaken zo spoedig mogelijk van de hand te doen.

"Catharina Meijer, weduwe en geïnstitueerde Erfgenaam van wijlen Pieter Duijndam" transporteerde op 1 mei 1745 De Spaansche Vloot aan Dirk Duijndam, een oudere halfbroer van haar overleden man, voor 3.400 gulden, voldaan met een custingbrief van twee duizend gulden en met "een duijsendt en vier honderd guldens bij haar op heeden in gereeden en contanten gelde ontfangen".

Geheel rechts op de prent zien we de herberg De Spaansche Vloot in 's-Gravenzande met ervoor een afgespannen paard aan een voerbak en een sjees (tweewielig rijtuig). Uit: Historisch Jaarboek Westland 2022, Jaargang 35 Genootschap Oud-Westland.

De genoemde custingbrief betrof een schuldbekentenis van "Twee duijsend guldens Capitaal tegens intrest à 3 gl. en 10 Stff..van ieder honderd guldens int jaar, ten behoeve van Neeltje Poot, weduwe van Pieter Sprockenburg, den 9en april 1743".

De nieuwe herbergier, Dirk Duijndam, was al een aantal jaren weduwnaar van de in 1739 gestorven Maria Griffijn en besloot opnieuw in het huwelijksbootje te stappen. Op 30 mei 1745, ongeveer een maand nadat hij eigenaar geworden was van De Spaansche Vloot ging hij in ondertrouw met niemand minder dan met Neeltje Poot! Ongeveer twee weken later waren ze getrouwd. Zo keerde zij terug in de haar welbekende herberg. Vanaf dat moment had Dirk Duijndam geen last meer van de custingbrief van 2.000 gulden: geen rentebetalingen en geen aflossingen meer. Bovendien bracht Neeltje nog aanzienlijke middelen met haar mee.

Op 16 juni 1745 legde de hierboven vermelde curator Pieter van der Eijk verantwoording af over het financiële beleid dat hij had gevoerd tijdens het verblijf van Neeltje Poot in Schiedam. Dirk Duijndam ontving van de curator een bedrag van 635 gulden, 12 stuivers en 14 penningen. Daarnaast werden hem obligaties overhandigd met een totale waarde van 1.625 gulden. Om dit alles veilig te stellen, maakten Dirk Duijndam en Neeltje Poot een testament op. Daarin staat: "Op huijden den VIIen october XVIIe vijf en veertig compareerden voor ons Laurens van der Gaag, Leendert tHart en David Burgersdijk schepenen van 's-Gravenzande Dirk Duijndam en Neeltje Poot Egteluijden wonende alhier schepenen bekent zijnde, de tweede Comparante onpasselijk te bedde leggende, dog beijde haar verstand en redenen magtig en gebruijckende". Mitsdien verklaarde eerstelijk hij testateur in cas hij de eerst stervende mogte zijn, tot sijne eenige en universeele erfgenaamen te nomineeren ende Institueeren sijne voornoemde huijsvrouwe Neeltje Poot voor de helft ende sijne voordogter Geertruij Duijndam bij hem in vorig huwelijk met Maria Vranken Griffijn verwekt voor de wederhelfte", verklaarde sij Testatrice in cas sij de eerst stervende mogte zijn tot haar eenige en universeele erfgenaam te nomineeren ende institueeren haare voornoemde man Dirk Duijndam".

Uit de bewoordingen van het testament blijkt dat het er met de gezondheid van Neeltje niet best voor stond. Zij is dan ook een half jaar later overleden. Op 21 april 1746 werd zij begraven te 's-Gravenzande.

In 1754 kwam Dirk Duijndam in conflict met de baljuw Abraham Douglas. Dirk had, in strijd met de toen geldende regels, negen brouwers vierendelen[7] sterke drank opgeslagen in de bovenkamers van zijn herberg. Dirk vond dit duidelijk een proces, waarin de baljuw hem geld wilde aftroggelen. De baljuw eiste is 50 carolus gulden boete per ieder brouwers vierendeel, dus in totaal 450 carolus guldens. Hoe dit is afgelopen en of Dirk het bedrag heeft betaald is niet bekend.

Dirk Duijndam is 16 jaar herbergier in De Spaansche Vloot geweest. Toen hield hij er mee op. Op 28 februari 1761 verscheen hij voor schout en schepenen van 's-Gravenzande en verklaarde "aen ende ten behoeve van sijn aangehuwden soon Adrianus de Wilde en dochter Geertruijd Duijndam echtelieden woonende binnen deese steede" verkocht te hebben "Een huijs dubbeld Erff Koeschuur paarde stalling kolffbaan en Tuijn met alle het geene daar inne en op aard en Nagelvast is te saamen behoordende tot de herberge genaamt de Spaansche Vloot, staende en gelegen int midden der Steede SGravensande", "En de bekande den Transportant wegens de koop en overdrachte deese te weesen vergenoegd betaald en voldaan den Eersten penning met den Laatsten ende dat met een somme van drie duijsend seven honderd Guldens", "bij den Transportant op heeden in contante penningen ontfangen".

Dirk overleed het jaar daarop op 54 jarige leeftijd en is op 11 december 1762 in 's-Gravenzande begraven.

Adrianus de Wilde en Geertruijd Duijndam hebben vijftien jaar De Spaansche Vloot in eigendom gehad. In die vijftien jaar hebben ze niet altijd zelf het bedrijf uitgeoefend. Zo was de herberg in 1766 verhuurd

[7] Een kwart of vierde deel van een ton of vat.

aan Pieter Sonderwijk en in 1768 aan Philip Jacob de Wilde. In 1776 hebben Adrianus de Wilde en Geertruijd Duijndam de gehele zaak verkocht aan Johannes Langebent.

Op 15 januari 1776 sloten zij in Den Haag een overeenkomst met "Johannes Langebent wonende alhier in Den Hage", waarbij de eigendom van de herberg op de laatste overging "voor de somma van vier duijsend guldens, te betalen een duijsend guldens bij tdoen er opdrachte en voor de overige somme van drie duijsend guldens neemt de koper aan om bij en benevens den Opdragt te zijnen kosten ten behoeve van de verkopers te passeren behoorlijk custingbrief", "met belofte omme van de voors somme van drie duijsend gulden alle half jaar Intressen te zullen betalen en drie percents sjaars". Verder werd er overeengekomen, dat de "aflossinge zal moeten geschieden primo Meij 17c twee en tachtig, dat de Huurpenningen vant voorsz perceel tot meij aanstaande zullen komen ten profijte van de verkopers zullende den koper met meij aanstaande van zijn voorsz gekogte possessie kunnen nemen, oftewel so veel vroeger als den tegenwoordigen huurder van tzelve zal komen te ontruijmen". Daarnaast kwamen ze overeen dat de koper 150 gulden zou betalen voor de losse meubels, met uitzondering van de schilderijen en dat de verkopers er voor moeten zorgen, dat aan de koper de "Tappersacte" verleend wordt.

In de daaropvolgende maand mei 1776 werd in 's-Gravenzande voor schout en schepenen de overdracht bevestigd en verklaarden Adrianus de Wilde en Geertruijd Duijndam, dat zij De Spaansche Vloot "onder de hand te hebben verkogt ende mits dien als nu bij deesen te transporteren aan ende ten behoeve van Johannes de Langebent wonende in shage".

(wordt vervolgd).

Maurice Kruijk

Bronnen:

- Historisch Archief Westland ("HAW")
- De Westlander, 2 augustus 1968.
- De Westlander, 16 augustus 1968.
- HAW, Regesten van Opdrachten, schuld- en rentebrieven gepasseerd voor schout en schepenen van 's-Gravenzande, 1550 - 1811 uit rechterlijk archief 's-Gravenzande (toegangsnummer 137),
- HAW, Transcripties van Criminele proces akten van 's-Gravenzande en Zandambacht 1692 - 1766 uit rechterlijk archief 's-Gravenzande, toegangsnummer 137, inventarisnummer 61
- Tijdschrift Holland, derde jaargang, nummer 5, oktober 1971.
- CD DTB Westland van de Studiegroep Genealogie Westland, 2011.

Inhoudsopgave

Agenda **2**
Vooroudersspreekuren **3**
Woord vooraf van de voorzitter **4**
Stamboomonderzoek in WieWasWie.nl **5**
Cursus Stamboomonderzoek voor Beginners **9**
Excursie naar het Oranjehotel in Scheveningen op 29-10-2026 ..... **11**
Lezing Stolpersteine door An Huitzing **13**
Herberg De Spaansche Vloot in ’s-Gravenzande – deel 4 ..... **14**
Inhoudsopgave **21**
Bestuur **22**
Redactie **22**
Vrijwilligers t.b.v. Vooroudersspreekuren **22**

Bestuur

Willy van der Most	voorzitter
Piet Peeters	secretaris en 1-ste afgevaardigde
Maurice Kruijk	penningmeester
Adriaan van den Berg	coördinator lezingen en excursies en 2-de afgevaardigde
Arjan Meijer	coördinator cursussen en workshops
Lidy Kutschruiter	lid en notulist

Coördinatoren:

Peter Bedeker	Coördinatie en organisatie Vooroudersspreekuren.
Nico van der Zwet	Webmaster

Redactie

Maurice Kruijk
Piet Peeters

Vrijwilligers t.b.v. Vooroudersspreekuren

Almere

Peter Bedeker
Antoinette Timmermans
Piet Peeters
Arjan Meijer
Henk van Luttervelt
Truus Peeters
Marjan Kleingeld
Reiner Swaen (reserve)

Emmeloord

Willem Braam
Jaap van Woudenberg
Harry Kramer
Frank Hop

Kampen

Neel Wijshake

Lelystad

Jonny Serno
Maurice Kruijk

Swifterbant en Dronten

Fred van der Zwan
Adriaan van den Berg

Zeewolde

Nico van der Zwet
Truus Visser
Antoinette Timmermans